

СТРАТЕГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ

Удовенко Ірина Олександрівна

к. екон. н, доцент,
доцент кафедри геодезії, картографії і кадастру

Боровик Петро Миколайович

к. екон. н, доцент,
доцент кафедри геодезії, картографії і кадастру

Гура Олег Богданович

студент IV курсу факультету лісового і
садово-паркового господарства
Уманський національний університет садівництва
м. Умань, Україна
irinaudovenko8@gmail.com

Вступ. Україні дуже пощастило з географічним положенням, сприятливий клімат, достатня віддаленість від жаркого екватора та холодних полюсів-основні фактори які дають нам одну з найвагоміших скарбниць нашої країни-ліси. Це найдосконаліший, здатний до відтворення природний комплекс, який дає понад 20 тисяч найменувань цінної продукції, які в свою чергу становлять вагому частку в ВВП[1].

Мета роботи. За роки незалежності України загальна площа природно-заповідного фонду розширена більше ніж у 2 рази переважно шляхом створення багатофункціональних об'єктів природно-заповідного фонду таких категорій, як біосферні заповідники, національні природні та регіональні ландшафтні парки.

Станом на 2022 рік Україна знаходиться в непростому економічному положенні, тому постало питання про те, скільки лісів можна заповісти щоб це суттєво не вплинуло на економіку. Однак в останні роки значно знизилися темпи збільшення загальної площі природно-заповідного фонду; почастишали випадки нецільового використання, вилучення земель та водних об'єктів природно-

заповідного фонду, недотримання режимів територій та об'єктів природно-заповідного фонду, зокрема рекреаційного використання.

Матеріали та методи. За даними Держлісагентства України на сьогодні уже заповідано 16,6 % лісів які є у їх підпорядковані, при цьому заповідність всієї території держави становить 6,6 %. Практично у всіх регіонах заповідність в лісах вища ніж загальнодержавна. Слід відмітити, що за 30 років площа територій та об'єктів природно -заповідного фонду на лісових землях збільшилась в 4 рази (площа із 315 тис. га у 1978 р. до 1314 тис. га у 2018 р. і заповідність відповідно із 5,5 % до 16,6 %). Відсоток заповідання лісів в Україні перевищує відповідний показник європейських країн [2]. Як свідчить практика, консервативні методи збереження навколишнього природного середовища залишаються основними методами, які забезпечують захист генофонду рослинного і тваринного світу, унікальних природних екосистем і ландшафтів.

Результати та обговорення. В Україні, незважаючи на зростання кількості і розмірів природоохоронних територій, їх фінансування відбувається за залишковим принципом, а місцеві громади практично не беруть участі в господарській діяльності цих територій і управлінні ними, не мають з цього зиску і, відповідно, не зацікавлені в таких територіях[3]. Крім того, низький рівень життя місцевого населення й відсутність сприятливих можливостей для економічного розвитку провокують конфлікти в сфері природокористування, ускладнюють проблеми збереження природних та історико-культурних комплексів і об'єктів[4]. Тому природоохоронні території не виконують покладені на них функції а існуюча система управління ними є неефективною.

Всюди функціонування природоохоронних територій пов'язано як з використанням природних елементів, так і цілковитою охороною певної їхньої частини, що, в свою чергу, спричиняє суперечності між охороною природи й природокористуванням. Ці суперечності створюють доволі складну проблему для ефективної діяльності природоохоронних територій: зберегти для нащадків зразки недоторканої природи й одночасно надати можливість людям безперешкодно відвідувати найцікавіші природні й культурні об'єкти.

Усвідомлення місця природно-заповідних територій у системі природокористування, їх завдань, принципів діяльності і режимів збереження з плином часу змінювалося. В історії розвитку заповідної справи чітко виокремлюють дві концепції.

Виходячи з наведеного вище для лісового господарства України є прийнятним перший підхід, який отримав назву рекреаційне лісокористування. Рекреаційне лісокористування - це система заходів з користування лісовими ресурсами здійснювана у вільний від роботи час на лоні природи з метою відновлення фізичних, духовних і нервово-психічних сил людини, зміцнення її здоров'я та працездатності, створення оптимальних умов для усестороннього розвитку особистості та організації активного відпочинку, що сприяє розширенню одержання додаткового суспільного продукту і збільшення тривалості життя населення. Рекреаційне лісокористування характеризується економічною, соціально-культурною і медико-біологічною функціями. Крім виконання своїх прямих природоохоронних функцій, задовольняють життєві потреби місцевого населення чим сприяють підвищенню його добробуту та скорочують масштаби бідності, створюють сприятливі умови для відпочинку й туризму і є чинником сталого соціально-економічного розвитку суспільства.

Висновки. Очевидно що стратегія лісокористування вибрана правильно й наше завдання – додержуватися її та всіма можливими способами зберігати ліси-одне з основних багатств нашої держави. Однак неефективність контролю за дотриманням вимог природоохоронного законодавства та режимів територій та об'єктів природно-заповідного фонду призвела до того, що ряд територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного і міжнародного значення не мають проектів організації, державних актів на право землекористування, не встановлені їх межі у природі, а також не створена належна методична база, що регламентує здійснення природоохоронних заходів, відсутні технології виконання відповідних робіт. Крім того, значна кількість земель, на яких розташовані території та об'єкти природно-заповідного фонду, не віднесені до відповідної категорії.

Список використаних джерел:

1. Ліси України [URL://uk.wikipedia.org/wiki/Ліси_України](https://uk.wikipedia.org/wiki/Ліси_України)
2. Удовенко І.О., Грибок О.В. Типи забруднень навколишнього середовища як складові екологічної проблеми. Екологія – шляхи гармонізації відносин природи та суспільства. Збірник тез VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, присвяченої 175-річчю заснування Уманського національного університету садівництва. Умань, 16 жовтня 2019 року. / Під ред. д. е. н. О.О. Непочатенко. Ред.-вид. відділ УНУС, Умань, 2019. – 107 с. – С. 58-59.
3. Характеристика лісів України [URL://forest.gov.ua/napryamki-diyalnosti/lisi-ukrayini/zagalna-harakteristika-lisiv-ukrayini](https://forest.gov.ua/napryamki-diyalnosti/lisi-ukrayini/zagalna-harakteristika-lisiv-ukrayini)
4. [URL://sfmu.org.ua/pryrodno-zapovidnyy-fond-pzf](https://sfmu.org.ua/pryrodno-zapovidnyy-fond-pzf)